

Г.М.Віняр
канд. філол. наук, доцент,
К.П.Діянова

СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА СУФІКСАЛЬНИХ ІМЕННИКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ НОВІТНЬОГО ПЕРІОДУ

У статті проаналізовано словотвірну структуру суфіксальних іменників, які з'явилися в українській мові за останнє десятиліття. Визначено словотвірну активність іменникових, прикметникових та дієслівних основ, що беруть участь в іменниковій деривації.

Нові слова з'являються останнім часом досить інтенсивно, освіжаючи та оновлюючи мову, приводячи її у відповідність до потреб людей та змін, що постійно відбуваються у світі. Ось чому вивчення системи словотвору української мови, її компонентів, продуктивності та варіативності є актуальною проблемою сучасного мовознавства.

До факторів, що впливають на виникнення нових одиниць (і на всю

систему словотвору в цілому), як правило, належать: екстралінгвістичні чинники – науково-технічний та соціальний прогрес, поширення інформаційного потоку і необхідність передати його з найменшими витратами часу і місця, лінгвістичні чинники – тенденція до мовної економії, прагнення до аналітичності мови.

Предметом дослідження стали особливості словотвірної структури суфіксальних іменників, що з'явилися в сучасній українській мові останнім часом.

За нашими спостереженнями, нові слова в українській мові кінця ХХ століття утворюються переважно засобами словотвору за традиційними словотвірними типами. У процесі дослідження проаналізовано 1418 іменників, які утворені всіма відомими способами словотвору. Більшість новоутворених іменників є похідними з однією твірною основою (965 одиниць – 68 % від загальної кількості проаналізованих слів).

Найактивніше нові іменники продукуються способом суфіксації. У матеріалі дослідження представлено 443 суфіксальні іменники (31,3 % нових іменників), що мають в основному відприкметникове (*совковість, заангажованість*), відіменникове (*сленгізм, московіада*) або віддієслівне (*походинки, прихисток*) походження.

Новотвори-іменники віддієслівного походження

Деривати цієї групи мають два основні лексико-семантичні значення: “носій процесуальної ознаки” і “дія або стан”. У галузі віддієслівного новотворення на сучасному етапі відбувається кількісне і якісне поповнення цих двох словотвірних категорій новими похідними.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що найпродуктивнішим словотвірним типом серед іменників-девербатів є похідні із суфіксом **-ни(я)** та його варіантами. Такі новотвори передають загальне словотвірне значення “опредметнена дія (процес)”. У матеріалі дослідження представлено 16 іменників цього типу.

Морф **-ни(я)** в українській мові виступає в утвореннях від дієслів з суфіксами основи **-а(-я), -і** або **-ва-, ува(-юва)** [3, с. 69], що підтверджують і факти новотворення кінця ХХ століття: *заангажування, втеплювання, аудіювання, виморювання, експедитування, репрезентування, акцептування, жебоніння*. Варіант **-ени(я)** виступає в новотворах віддієслівних основ з суфіксом **-и-**: *усправедливлення, омузичнення, зросійщення*.

Деривати аналізованої структури є потенційними словами, тобто чистою реалізацією словотвірного значення, і створені мовцями в процесі спілкування з потреби виразити дію або процес предметнено.

Для творення похідних із формантом **-ни(я)** твірною базою можуть виступати як власне українські основи дієслів (*спідління, спорожніння*), так і запозичені (*зліквідування, лобіювання, тестування*).

Високу активність у сучасному словотворенні виявляє словотвірний тип із запозиченим суфіксом **-изаці(я)/-ізаці(я)**. Він не перебуває у конкурентних відношеннях із попереднім, оскільки реалізує дещо інше словотвірне значення. Називаючи предметнену дію (процес), девербати з формантом **-ни(я)** “не

можуть мати значення “процес наділення властивістю, названою твірною основою” [55, с. 10]. Така монофункціональність запозиченого афікса, специфічність словотвірного значення віддієслівних іменників з суфіксом **-изац(ія) (-ізац(ія))**, відсутність конкурентних словотвірних типів забезпечує високу активність аналізованого форманта у неологічному словотворенні. Екстарлінгвальний фактор активізації даного словотвірного типу можна вбачати у глобальності сучасних процесів і явищ та адекватній передачі їх похідних з суфіксом **изац (ія) (-ізац(ія))**, які переважно мають значення “всебічне систематичне запровадження, використання або поширення того, що позначено твірною основою”: *абсолютизація*. Назви предметної дії досить частотні у сучасній періодиці. Напр.: “В романі реалізується постійний процес *транспозиції, символізації й спіритуалізації зовнішнього факту в текстуально значиму подію*” (Слово і час, 1998, №7, с. 18).

Окрему багаточленну групу складають словотвірні типи із загальним значенням “носій процесуальної ознаки”. У продукуванні таких новотворів беруть участь як питомі українські форманти (**-ач, -ник, -ець, -ун**), так і запозичені (**-ант, -атор**).

Словотвірний тип девербативів із суфіксом **-ник(-льник, -івник)** представлений у роботі назвами осіб, які виконують дію, названу твірним дієсловом, або є носіями певної процесуальної ознаки: *провозвісник*. Засвідчені випадки оказіонального творення похідних цього типу: “Просто диво скільки тут *чаювальників!*” (Всесвіт, 1999, №1, с. 8).

Якщо іменники з суфіксом **-ник** утворюються від основ дієслів доконаного і недоконаного виду, то деривати синонімічного словотвірного типу з формантом **-ч(-ач, -яч)** утворюються переважно від дієслів недоконаного виду, насамперед префіксальних [49, с. 58]. Девербати із суфіксом **-ач** представлені у нашому матеріалі новотворами зі значенням “особа як виконавець певної дії, названої дієсловом, або носій процесуальної ознаки”: *поціновувач*. Напр.: “Відтак словесник має стати не “*натаскувачем*”, а своєрідним стимулятором пошуку, диспетчером, творчим регулювальником” (Дивослово, 2001, №2, с. 42); “Це формує *поціновувачів художньої мови*” (Єрмоленко С. Нариси з укр. словесності, 1999, с. 352).

Словотвірний тип із суфіксом **-тель** не представлений у матеріалі дослідження великою кількістю похідних, що може бути пояснено книжністю, старослов'янським походженням даного форманта. Новотвори цього типу мають піднесене, моралізаторське стилістичне забарвлення, інколи з Біблійним підтекстом: “Саме свідомість свого високого призначення здекларована “*Євангелією*”: свідомість *будителя і проповідника народу* зумовили зміст наступних поезій збірки “*Гербарій*” (Дивослово, 1999, №9, с. 6). “Що ж, із низькими “*очорнителями*” – справа проста” (Сучасність, 1999, №1, с. 29)

У процесі дослідження було виявлено кілька малопродуктивних словотвірних типів у межах словотвірного значення “носій процесуальної ознаки”, на існування яких не вказано в академічному виданні Словотвір 79 зокрема, віддієслівні похідні із формантами **-ко, -ло, -ля**. Такі суфікси беруть також участь у творенні відіменникових новотворів, однак поява деадвербативів

з такими формантами є явищем інноваційним і свідчить про розширення функцій власне українських суфіксів і прагнення мовців оформлювати нові іменники за традиційними власне українськими моделями, які вже існують у мові. Вищезазначені форманти є неоднорідними щодо сфери використання, стилістичного забарвлення і словотвірного значення. Словотвірний тип із суфіксом **-ко** має значення “виконавець дії, названої дієсловом, або носій процесуальної ознаки”, причому дериват у випадках оказіонального словотворення може мати яскраве емоційне забарвлення: *“Зась новому заграбатьку – Правда наша з ніг не звалиться”* (Вітчизна, 2000, №9-10).

У матеріалі дослідження представлені також агентивні утворення спільного (чоловічого – жіночого) роду, граматичний рід яких визначається тільки в контексті. Ці деривати відзначаються досить відчутною експресивністю і належать до сфери розмовно-побутового мовлення. Відомо, що українська мова за ступенем поширення таких слів виразно виділяється на загальнослов'янському фоні. Аналізуючи нові надходження до лексики у кінці ХХ століття, можемо говорити про збагачення словотвірного фонду девербативами із формантами **-ло, -ля, -ист**: *“позіхайло”, дрімля, загонист*. З огляду на зв'язаність граматичного значення поданих іменників з контекстом, розглянемо їх на синтаксичному матеріалі: *“Але наявність таємничого “позіхайла” вносить у новелу нові й дуже цікаві нотки...”* (Березіль, 2000, №1-2, с. 177); *“Свого часу, щойно з настанням незалежності, коли впали ланцюги заборони шукати своє національне коріння поза грубо витесаною компартійною ідеологічною сокирою “братською коліскою”, і деякі загонисти, надто рвійні українські хлопці, почали прищеплювати його “* (Дивослово, 1999, №7, с. 2); *“Сидить дрімля під кужелем”* (Єрмоленко С. Нариси української словесності, с. 109).

Запозичені дієслівні основи заповнюють словотвірні парадигми назвами носіїв процесуальної ознаки шляхом реалізації словотвірних типів з інтернаціональними суфіксами **-атор, -ант (-ент)**: *дискутант, координатор, диспонент*. Для словотворення новітнього періоду характерним є поєнання власне українських дієслівних основ з інтернаціональними формантами: *підписант* (людина, що підписалася під колективним листом), *пробант* (той, хто бере участь у тестуванні товарів).

Іменники-новотвори, мотивовані прикметниками

Словотвірні значення лексичних надходжень відприкметникового походження можна поділити на дві основні групи: “носій ознаки” і “опредметнена абстрагована ознака”.

Новотвори зі значенням “носій ознаки” представлені у матеріалі дослідження іменниками чоловічого роду з формантом **-ик/-овик, -ант, -ок**: *новородок, голосник, дебеловик*. Похідні з суфіксом **-ик** “співвідносні з перифразами – атрибутивними словосполученнями, означуваний іменник яких вказує на ономасіологічну базу, а означуючий прикметник на ономасіологічну ознаку” [2, с. 53]. Напр.: *телевізійник – телевізійний працівник*.

Новоутворені деад'єктиви з формантом **-ик** часто продукуються від основ прикметників, що входять у складені найменування, які є неузгодженими

означеннями до опорного іменника мотивуючого атрибутивного словосполучення: *тінювик* – представник тінювої економіки, *самостійник* – представник блоку “Самостійна Україна”.

Якщо універбати з формантом *-ик* є переважно назвами осіб, то новотвори з суфіксом *-к (а)* називають неістот. У матеріалі дослідження представлено 7 нових іменників цього типу, що є досить частотними у розмовному стилі й публіцистиці: *асфальтівка* ← асфальтована дорога *готелька* ← квартира готельного типу, *академка* ← академічна відпустка, *маршрутка* ← маршрутне таксі, *мобілка* ← мобільний телефон.

Назви носія ознаки також активно продукуються від атрибутивних сполучень, першим компонентом яких виступають порядкові прикметники, що їх донедавна відносили до граматичного класу числівника. Найбільш продуктивними є словотвірні типи з суфіксом *-ник*: *дев'яностник* ← дев'яності роки + ник, *дев'ятдесятник* ← дев'ятдесяті роки + ник; і суфіксом *-ин (а)*: *шостина* ← шоста частина + ина.

Відприкметникова деривація іменників – назв носія ознаки пов'язана з процесом універбації атрибутивних словосполучень з певним ступенем спаяності компонентів. Явище універбації кваліфікується в українському мовознавстві як одна з найхарактерніших ознак лексики народнорозмовної мови. Водночас активне функціонування окремих деад'єктивів-універбів у мові газет, журналів, радіо-, телепередач, художніх творів, входження частини їх у словник (*багатотиражка*, *електричка*) дозволяє говорити про універбацію як загальну словотвірну тенденцію.

Активізація творення однослівних назв носія ознаки на базі дво- чи трикомпонентних найменувань пов'язана з такими загальномовними тенденціями, як дія закону ощадливості, зростання регулярності мовних процесів, демократизація літературної мови.

Явище універбації можна простежити не лише на прикладах творення відприкметникових іменників – назв носія ознаки, але й при творенні деад'єктивів із загальним словотвірним значенням “абстрагована ознака” за допомогою формантів *-а*, *-й(а)*: *відфразема* ← відфраземні утворення + а, *номенклатура* ← номенклатурний працівник + а; *довкілля* ← довколишнє середовище + й (а), *надобіддя* ← надобідній час + й (а). Менш продуктивними є словотвірні типи з суфіксами *-изм(-ізм, -їзм)*: *індоєвропеїзм* ← індоєвропейське слово + ізм; *-істика*: *давністика* ← давня література + істика; *-ість*: *зірковість* ← зіркова хвороба + ість; *-изм*: *техніцизм* ← технічний термін + изм.

Друга група деад'єктивних іменників, засвідчених у мовленні кінця ХХ століття, передає загальне словотвірне значення “абстрагована ознака” і є найчисельнішою серед суфіксальних іменників. У нашій роботі представлено 183 іменники із цим значенням.

Найпродуктивнішим словотвірним типом, який виявляє високу активність у синтаксичній деривації назв абстрагованої ознаки від прикметникових твірних основ у новотворенні досліджуваного періоду, є творення деад'єктивів з формантом *-ість* (у матеріалі дослідження

представлено 94 іменники з такою словотвірною структурою).

Деривати цього словотвірного типу мотивуються якісними та відносними прикметниками або діеприкметниками. Твірними можуть виступати прості суфіксальні основи (*іманентність* ← *іманентний*, *совковість* ← *совковий*, *бриластість* ← *бриластий*, *есхатологічність* ← *есхатологічний*, *шароварність* ← *шароварний*, *інформативність* ← *інформативний*, *прогулянковість* ← *прогулянковий*, *безчуттєвість* ← *безчуттєвий*, *подієвість* ← *подієвий*, *занепадливість* ← *занепадливий*, *українськість* ← *український*); префіксальні (*недоструктурованість* ← *недоструктурований*, *нетолерантність* ← *нетолерантний*); конфіксальні (*співмірність* ← *співмірний*), складні прикметники й діеприкметники (*двовекторність* ← *двовекторний*, *самовартісність* ← *самовартісний*, *важковиховуваність* ← *важковиховуваний*).

Характерною стала поява новотворів з формантом *-ість*, що мотивуються займенниками, які вказують на ознаку. Зберігаючи зв'язок із семантикою мотивуючої основи, відзайменникові абстрактні іменники на *-ість* набувають якісних ознак, що зближує їх з відприкметниковими дериватами: "Вони кажуть, що я біжу за вітром, що вибрав нічогість" (Сучасність, 2000, №6, с. 26).

Досить численною є група відприкметникових іменників зі словотворчим формантом *-изаці(я)/-ізаці(я)*, синтаксична деривація яких характеризується явним пропуском ступеня творення дієслова. Зростання активності таких похідних зумовлене загальною інтелектуалізацією мови, впливом наукового стилю на загальнолітературну мову. У матеріалі роботи представлено 19 іменників цього типу: *архетипізація*, *глобалізація*, *криміналізація*.

Словотвірний тип із суфіксом *-изм(-ізм, -їзм)* традиційно реалізується у вузькому лексико-словотвірному значенні "елемент певної системи, яку визначає мотивуюче слово" [49, с. 112]: *африканізм*, *біблеїзм*. Такі похідні на сучасному етапі все частіше набувають іншого, більш широкого значення "абстрагована ознака, явище, називане мотивуючим словом": *енциклопедизм*, *масовізм*, *унітаризм*, *орієнталізм*. Кількість похідних, проаналізованих у нашому дослідженні, – 24, що дає підстави говорити про досить високу продуктивність цього словотвірного типу у багатьох термінологічних системах.

Деривати словотвірного типу з суфіксом *-ств(о) (-цтв(о), -зтв(о))* мотивуються відносними прикметниками з суфіксами *-ськ-, -цьк-*. Для цього типу характерне пропущення ступеня творення іменника з суфіксом *-ик*: *повчальництво* ← */повчальник/* ← *повчальний*, *добровільництво* ← */добровільник/* ← *добровільний*. Така тенденція спостерігається при додаванні форманта *-цтв(о)*. Якщо ж у творенні іменника бере участь суфікс *-ств*, то формант додається безпосередньо до основи прикметника: *євразійство* ← *євразійський*.

Словотвірний тип із суфіксом *-щин(а)* у досліджуваній період виявляє активність в оформленні назв абстрактної ознаки, що означають "побутове або суспільне явище, яке визначається мотивуючим прикметником (як правило, з негативною оцінкою)" [3, с. 115]: *советчина*, *безідейщина*, *партійщина*, *брутальщина*.

Серед інших малопродуктивних словотвірних типів слід виділити насамперед такі: з суфіксом **-й(а)**: *дошкілля, безупиння*; з суфіксом **-от(а)**: *дурнота*; з суфіксом **-изн(а)**: *мертвизна, ріднизна*; з суфіксом **-тет**: *ідентитет, криміналітет*.

Невисокий ступінь активності виявляє при новотворенні і словотвірний тип відприкметникових множинних іменників з формантом **-ощ (і)**: *вартощі, хворощі*. Деривати цього словотвірного типу часто утворюються паралельно з похідними на **-ість**, але їх більш конкретне значення зумовлює okazionale використання для передачі відтінку зниженості: *“Маразм економіки, цивілізації хворощі висвітлює місяць, усміхнений, як ідіот...”* (Березіль, 2000, №5-6, с. 2).

Окремі новотвори оформлені за допомогою формантів **-і(я)**: *негація, персоналія*, **-ері(я)**: *пікантерія*, **-ик(а)**: *аксіоматика, екзотерика, конкретика*, **-ем (а)**: *експресема*, **-инк(а)**: *божеволинка*. Це дає підстави говорити про появу нових словотвірних типів, про наявність яких не зазначено у Словотворі.

Відсубстантивні новотвори-іменники

Відсубстантивні іменники, представлені у матеріалі дослідження, можна поділити на дві групи: деривати з новим лексико-семантичним значенням (“носій предметної ознаки”) і деривати з модифікаційними лексико-граматичними значеннями.

Новотвори-іменники мутаційного типу належать до словотвірних категорій назв осіб, тварин, речей. У межах загального словотвірного значення “носій предметної ознаки” виділяється група новотворів – назв осіб, що реалізує відіменникові словотвірні типи з питомими формантами (**-ик, -ець, -чик, -анин, -янк (а), -ень**) і запозиченими суфіксами (**-ист (-іст), -ер, -ик (-ік), -ор, -тор**), що відзначаються у новотворенні кінця ХХ століття різним ступенем активності.

Новотвори з дериватором **-ик(-ник, -овик)** називають осіб за родом діяльності. Мотивуючі іменники вказують на місце роботи або навчання: *вишкільник, кадебешник, державник, верховник, піарник*; приналежність особи до певної групи, організації: *силовик, алілуйник*; музичні, політичні та інші уподобання: *симпатик, бітник, референдумник*. Схожі за значенням і похідні з формантом **-чик**: *кабінетчик*. Значно рідше нові іменники мутаційного типу на позначення осіб оформлюються за допомогою суфікса **-ець**. Це переважно розмовні варіанти на позначення осіб за видом діяльності чи місцем роботи: *демсоюзівець, агітпропівець, дальрибпромівець*.

Відсубстантивні назви осіб за місцем проживання продукуються у сучасному мовленні за словотвірного типу з суфіксом **-анин**: *містянин, -анка*: *краянка*. У матеріалі дослідження зустрічається іменник *первень*, утворений за допомогою форманта **-ень** від порядкового прикметника. Цей тип дериватів є одним з найспеціалізованіших у системі українського суфіксального словотвору іменників.

При мотивації запозиченими основами назви осіб за родом діяльності оформлюються інтернаціональним суфіксом **-ист(-іст, -їст)**. У матеріалі дослідження представлено 14 новотворів цього типу. Такі іменники можуть позначати осіб за професією чи місцем роботи: *візажист, енкаведист, гебіст*; за літературнимим, філософськими, уподобаннями: *хвильовіст, конформіст, окультист*; за приналежністю до певного наукового, або мистецького

напрямку: *біхевіорист, іредентист*; назви людей, що займаються певним видом спорту: *бобслеїст*.

Непродуктивними, за нашими спостереженнями, виявилися словотвірні типи з суфіксами *-ор, -тор*: *амбасадор, наратор, візитатор*. Як бачимо, інтернаціональні форманти приєднуються до основ іменників іншомовного походження.

За останні роки помітно зросла активність малопродуктивного відсубстантивного словотвірного типу з формантом *-ств(о)*. У матеріалі дослідження представлено 21 новотвір цього типу. Мотивуючі іменники за своєю структурою неоднорідні: 7 похідних з двома твірними основами (*малоросійство, україножерство*) і 14 – з однією (*двійництво, очорнительство*). Специфічність словотвірного значення (“властивість, стан або заняття особи, названої мотивуючим словом”), відсутність конкуруючих типів забезпечує долучення дериватора *-ств(о)* як до власне українських основ іменників (*обрядовіство, вовкулацтво*), так і до запозичених (*колаборанство, версифікаторство*).

Лексико-семантичне значення дериватів словотвірного типу з суфіксом *-щин(а)/(-чин (а), -івщин(а)* близьке до попереднього – “суспільно-побутове явище, ідейна течія тощо” (нерідко з відтінком негативної емоції). Однак цей словотвірний тип представлений значно меншою кількістю похідних у матеріалі дослідження – 3 іменники: *шароварщина, маланчуківщина, солдафонщина*. Знижену емоційну тональність цих похідних можна простежити у контекстах публіцистики: “*Нерідко навіть етнічні українці, не поступаються у глузливій іронії, часто з відтінком презирства, щодо так званої шароварщини*” (Вітчизна, 1998, №1-2); “*Адже сімдесяті роки були позначені наростаючою маланчуківщиною*” (Дніпро, 1999, №1-2, с. 7).

Проаналізовані відсубстантивні іменники дають підстави говорити про продуктивність словотвірного типу з суфіксом *-і(я)*. Похідні реалізують значення “галузь науки, техніки, мистецтва”: *мартирологія, фірмонімія, лексія*. У деяких випадках кінцевий т твірної основи чергується з ц: *сертифікат – сертифікація*. Деривати цього типу виявляють активність у термінологічній лексиці.

У матеріалі дослідження представлено 5 похідних з формантом *-істик (а)*: *іспаністика, колористика, есеїстика, сюжетика, ритуалістика*.

Відіменникові новотвори з формантом *-изм(-ізм)*, які називають певні суспільні або побутові явища з негативною оцінкою, мотивуються назвами осіб: *донцовізм, заратустранізм, нарцисизм*; загальними назвами: *агонізм, абракадабризм, вождизм*. В основі okazіоналізмів аналізованої структури лежить принцип метафоризації: “*Наш лад тепер називають – купонізм. Йшли до комунізму, прийшли до купонізму*”. (Павличко С. Листи з Києва); *У такому замилуванні немає нічого від сліпого нарцисизму, а радше це вияв любові до себе*” (Дивослово, 1999, №5, с. 11). Зафіксовано 22 іменники цього типу, що дає підстави говорити про його продуктивність на сучасному етапі словотворення.

У матеріалі дослідження представлено 34 нових десубстантивних іменники з формантом *-изац(ія)/-ізац(ія), /-ізац(ія)*. Це дає підстави визначати цей новий відсубстантивний словотвірний тип як найпродуктивніший у

новотворенні кінця ХХ століття. Його особливістю є поява інтерфіксів у структурі похідних: *комерціалізація, інституалізація*, що зумовлене прагненням до збереження цілісності твірних основ: *структуралізація ← структура + лізація*.

Серед малопродуктивних словотвірних типів досліджуваного періоду слід виділити насамперед такі:

- з суфіксом **-ем (а)**: *ідеологема, енергема*;
- з суфіксом **-от**: *симбіот*;
- з суфіксом **-ин**: *дизобактерин*;
- з суфіксом **-іум**: *магістеріум*;
- з суфіксом **-арій**: *дипозитарій*;

На окрему увагу заслуговують новотвори з модифікаційним значенням. Серед них виділяються словотвірні типи іменників зі значенням збірності, жіночності, недорослості, зменшеності та збільшеності.

Деривати зі значенням збірності представлені похідними з суфіксами **-іад(а)**: *спікеріада, московіада*; **-іан(а)**: *гайдамакіана, петраркіана*; **-от(а)**: *вікота*; **-изн(а)**: *подобизна*; **-атур(а)**: *титулатура*; **-а**: *наркота*; **-н(я)**: *пацючня*; **-ат**: *бакалаврат, електорат*; **-арн(я)**: *квіткарня*.

До групи новотворів на позначення осіб жіночої статі належать слова, мотивовані іменниками чоловічої статі зі значенням особи. Назви осіб жіночої статі без паралельних відповідників чоловічого роду у матеріалі дослідження не зустрічаються.

Малопродуктивними є словотвірні типи з суфіксами **-к (а)**: *протагоністка*; **-ес(а)**: *політикеса*; **-ш(а)**: *завгостиша*. Більшою кількістю похідних представлені словотвірні типи з суфіксами **-ниц(я)**: *заручниця, правонаступниця*, **-ин(я)**: *шефиня, мисткиня*.

Основні значення модифікаційних дериватів – демінутивність (зменшеність) і аугментативність (збільшеність). Значення зменшеності нерідко сполучається зі значенням позитивної оцінки (пестливості), а збільшеності – з негативною оцінкою (згрубілості, зневажливості). Проте на матеріалі нашого дослідження можна простежити випадки, коли негативна оцінка пов'язується з семантикою зменшеності: *“І тут лишень несвідомими діями амбітних нездар і невігласів-вождиків усього не пояснити”* (Вітчизна, 2000, №11-12, с. 129). В іншому ж прикладі формант **-ик** передає позитивну (пестливу) оцінку: *“Через двадцять хвилин ваговозик поїхав, зоставивши червоний прапорець, що ліниво колихався на тичці серед приземкуватих джунглів із капусти, картоплі та помідорів”* (Всесвіт, 1999, №4, с. 8).

Серед інших словотвірних типів на позначення зменшено-пестливої оцінки можна виділити такі: з формантом **-ок**: *дизельок*; з формантом **-инк(а)**: *цвітинка*; з формантом **-ус(я)**: *кавуся*; з формантом **-енц(ія)**: *книженція, віршенція, бабусенція*. Як бачимо, в результаті розвитку категорії демінутивності та засобів її оформлення в сучасній українській мові наявна значна кількість синонімічних словотвірних засобів вираження пестливості.

Категорія аугментативності представлена на сучасному етапі синонімічними словотвірними типами з суфіксами **-ищ(е)**: *тягарище*; **-аг(а)**

(яг(а): гуртяга; -ил(о): жучило; -идл(о): бур'янидо.

Список використаної літератури

1. Віняр Г.М., Шпачук Л.Р. Словник новотворів української мови кінця ХХ століття. – Кривий Ріг, 2002. – 180 с.
2. Грецук В.В. Структура словотвірних значень відприкметникових утворень у сучасній українській мові // Українське мовознавство. – К.: Либідь, 1991. – Вип. 18. – С. 54-58.
3. Словотвір сучасної української літературної мови. – К.: Наукова думка, 1979. – 409 с.
4. Чернецкая А.В. Функции иноязычных деривационных ресурсов в словообразовательной системе украинского языка // Автореферат дисертації канд. філолог. наук. – К.: 1983. – 23 с.